

TARTU KESKLINNA ARENGUSTRATEEGIA KOOSTAMISE TÖÖTUBA
„Tartu kesklinn kui aktiivse ja kultuurilise vaba aja veetmise koht“
Protokoll

Kuupäev: 14.12.2011

Kellaaeg: 14.00-16.30

Protokollis: Helena Sarapuu

Osalejad: nimekiri lisatud

1. Indrek Ranniku sissejuhatus

2. Veiko Sepa ettekanne

3. Arutelu

Malle Ermel: Oleme panustanud linna kultuuriellu – nt näitused – tõsi näituse publiku moodustab eelkõige see, kes majas viibib. Suvel vajaks elavdamist raamatukogu esine väljak. Purskkaev kui supeluskoht hetkel. Raamatukogu kohvikusse saab sisse ka tänavalt ja seda kasutatakse. Kesklinnas liikujatele oleks väljak kena koht, kus saab jalga puhata ja see tuleks eelkõige rajada meile tartlastele, mitte niivõrd turistidele.

Veiko Sepp: Kas meil on vajadust ürituste kalendrit veelgi suuremaks ajada?

Malle Ermel: Minu isiklik arvamus on, et üritusi on piisavalt. Kõikidele ei jõua.

Ants Johanson: Kui inimesed tahavad harrastada midagi, siis kesklinnas neil kohta eriti ei ole ja ma ei tea, kas peaks ka väga olema (harjutussaale, kooskäimiskohti). Just vanalinnas neid kohti eriti ei ole. Professionaalset kultuuri on kesklinnas palju – teatrid, kinod, galeriid. 2005. Aastal, mil toimusid rahvusvahelised hansapäevad, siis hakkasid inimesed kohvikutes istuma – alles siis sai see tõelise tõuke. See traditsioon on sellest ajast kasvanud. Ja see on suurepärase tulemus – nõukogude ajal saadi linnas harva kokku, välja arvatud teatud ülikooli ringkonnad. See on suur muutus.

Kui küsida, kas mul on piisavalt kohti, et minna kunste nautima? Ma arvan et tegelikult on, aga probleemiks on väikesed nišid.

Veiko Sepp: Kas need inimesed, kes lähevad suvekohvikusse, lähevad ka galeriisse ja tulevad tagasi?

Ants Johanson: See on seotud kogu optimismiga/olukorraga ühiskonnas, mis ei näita hetkel kasvutrende. On kindlasti seotud üldise vaimususega ühiskonnas. Minu isiklik seisukoht on, et hetkel on pendel üldliberalismi ühes seinas – lastele vanemate kaudu ja vanematele meedia kaudu räägitakse ainult rahakotist. See on üks põhiküsimus, sest inimeste mõttesuund ei jõuagi järele. Kultuuritarbimine jõuab maailmapilti minimaalselt. Avalik ruum ei toeta kultuuripõhist mõtteviisi. Inimesi on, aga hoiakud peavad muutuma.

Triin Vaaro (Mänguasja muuseum): Meie põhimure on, et elu on jäänud Jaani kvartali vanalinnast eemale ja hetkel on tendents veelgi koonduda Ahhaa ja Aura

keskuse juurde. Tartu linn on Jaani kultuurikvartalisse väga palju investeerinud – atraktsioonid, maaliline jalutamise keskkond. Potentsiaali peaks sellel kvartalil väga palju olema. Konkreetsemad probleemid: pole kohvikuid – Lutsu tn asub Rüütli tn-st justkui väga kaugel. Potentsiaalid näeks, et seal vanalinna ääres võiks siiski mõni kohvik olla.

Veiko Sepp: Kas on reaalne, et Tartus on kohvikuid kõigi vanalinna tänavate peale?

Triin Vaaro: Just nende jaoks, kes sinna satuvad, peaks olema kohvik.

Teenindamise võime on hetkel Mänguasjamuuseumil ilmselt suurem – ühel hetkel tuleb muidugi piir ka ette, siis tuleb hakata hooajaliselt külastaja voogusid suurendama. Hetkel on arenguruumi ja seda saavad pakkuda lisateenused, mida sinna juurde oleks vaja. Kohviku teema ja suveniiri poenduse teema. Samuti on probleemne ka parkimise teema.

Aile Parmsoo: Sündmuseid on piisavalt, aga elan isiklikult kesklinnast kaugel ja ei satu väga tihti kesklinna – bussiühendus lõpeb vara. Tiigi Seltsimaja osas ei ole piisavalt ruumi. Tiigi Seltsimaja on rahvakultuuri keskus, aga ei suuda väga paljudele ruumide aegu pakkuda just õhtusel ajal. Jõululinna üheks traditsiooniks on viia rahvast muuseumidesse. On tulnud huvitav tagasiside, et inimesed satuvad esimest korda muuseumidesse. Nad küll elavad Tartu linnas, aga ei tea, et sellised kohad siin olemas on. Ei leitagi üles ja see võib nii olla ka teiste asutustega.

Malle Blumenau: Kesklinn on muudkui nihkunud ja Rüütli tänavalt on ka jalakäijad ära kadunud. Kahju, et Jaani kvartali turundus ei ole nii kaugele jõudnud. Kõigepealt peaks püüdma suunata oma rahvast sinna. Ettevõtjad ei ole ka sugugi rahul sealse rahvahulgaga. Ürituste kalender tundub olevat ühtlaselt jaotunud üldiselt.

Üheks probleemiks on see, et Tartu kesklinna pargid ei ole atraktiivsed – seal peaks olema rohkem tegevust ja põhjust kesklinna tulla. Emajõgi on üldse kasutamata. Siinsed kohvikud võiksid pigem luua lisaväärtust.

Veiko Sepp: Kui palju jõudu Tartul on? Kui on korralik üritus, siis on Tartu rahvast täis.

Malle Blumenau: Suurte ürituste puhul (nt laadad) jäävad jällegi kauplused tühjaks.

Ants Johanson: See on vana väide, et festivalid on kultuuriniši surm. Kui ühel festivalil saab kõik kätte, siis miks ma peaksin muul ajal sinna minema. Sama ka pärimusmuusikaga – üheski klubis ei käida piisavalt, aga festivalid on rahvast täis.

Malle Blumenau: Väga suur konkurent kesklinnale on Lõunakeskus ja kui sinna veel kinod rajada, siis see tõmbab veel elu kesklinnast ära.

Heiki Tamm: Botaanikaaed on justkui kesklinnas, aga ka supilinna poole. Me teeme üsna mitmeid üritusi – teemapäevad, supilinna päevad, teadlaste öö jne.

Aga on ka rida faktoreid, mis ei võimalda üritusi rohkem ja kvaliteetsemalt teha: 1) Palmimaja – suvel ei ole probleemi, on ka lava olemas, aga talvel on küsimus, kuidas rahvast saada rohkem botaanikaaeda (advendikontserdid). On ka projekte tehtud, et Palmimaja siiski polüfunktsionaalsemaks teha, kuid kahjuks ei need rahastust saanud.

Botaanikaaias võiks olla ka üks botaaniline kohvik. Momendil ei ole meil pindasid. Ei ole ka suutnud head partnerit leida. Botaanikaaed ei ole võimeline seda ise korraldama. Üldiselt võin öelda, et botaanikaaed on külastuste arvult populaarne.

Tartu Maratoni esindaja: Kahjuks oleme hädas kesklinna visiooni realiseerimisega, sest ei mahu ära ja lähituleviku võimalused teevad pigem murelikuks. Platse hoonestatakse kesklinnas täis. Suurürituste läbiviimine Tartu kesklinnas on juba täna komplitseeritud. Ürituse korraldaja jaoks on Tartu kesklinn visuaalselt kindlasti kõige ilusam paik. Olude sunnil oleme täna rattaralliga kolinud ära uude keskusesse, sest seal on veel natukenegi ruumi. Varasemalt startis Vabaduse pst ja Raekoja platsilt. Oleme arvamusel, et massisportiüritustega ei ole Tartu linna veel üle küllastatud.

2012. aastal toimub Tartu sügisjooks – stardipaik on Vabaduse pst-l ja finiši paik Kүүni tn-l või Raekoja platsil. Oleme seadnud eesmärgiks, et seal osaleks ilma lasteta 4000 inimest, koos lastega 6000 inimest. Pikemas perspektiivis sooviks vähemalt 10000 inimest, aga äramahtumine on hästi keeruline ülesanne.

Selles osas toetaks mina seisukohta, et Tartu kesklinnas hoonestamist võimalikult vältida, jätta hingamisruumi majade vahele. Kindlasti pean oluliseks nii tartlasena, kesklinna elanikuna kui ka ürituste poole pealt seda, et kõik see, mis Emajõe peal ja kallastel teha saaks, on täna täitsa kasutamata.

Linnakodanikuna mõeldes Tartu vanalinnale – Rүүtli tänava miinuseks on ilmakaarte põhiline kulgumine. Sisuliselt suurem osa päevast on Rүүtli tänav vilus ja seal on ka tuulte koridor. Raekoja plats on hoopis teine asi.

Malle Blumenau: Raekoja platsi üks pool on ka päikse tōttu välja surnud.

Ants Johanson: Kui me vaatame sajandi keskel tehtud filme, siis on olenemata ilmast olnud Rүүtli tänav rahvast täis.

Erkki Annama: Vabaaja veetmine võiks Tartu kesklinnas jaguneda laias laastus kaheks – aeg, mida saab lihtsalt täita ja aeg, mil inimene läheb üritusele või kohvikusse. Vaba aeg on hetkel kesklinnas kohvikukeskne – äritegevus on domineeriv suund. Kus aga realiseerida niisama olemist? Oluliseks on pargikultuuri ja rohealade korrastamine. Kui midagi ehitada, siis mõelda, miks seda teha?

Vabaajaveetmise võimalustest tuleks ehk kasuks nt Nooruse galerii sarnased asutused. Seal on muutuvad ekspositsioonid, vabaajategevus, inimene saab ise midagi teha või saab seal niisama olla. Iga asutusega ei pea kaasnema kasumlikku tegevust, et niisama linnas olles ei tekiks kohustust midagi teha või midagi osta.

Ants Johanson: Nt kus saaks Kopenhaageni kesklinnas peale poe veel aega veeta. See kõlab Tartu suuruse linna juures kummaliselt, et Nooruse galerii ja Mänguasja muuseum on kesklinna vaateväljast väljas.

Malle Blumenau: Rүүtli tänav ei ole ka terviklikult välja ehitatud.

Kadri Leetmaa: Ma arvan, et on hea, kui osad asutused lähevad ka linnast kaugemale – kui see sunnib inimest olema siin kauem ja kesklinna hotellis aega veeta, siis see oleks pigem hea. Ja need asutused võiksid olla partnerid, mitte konkurendid.

Kesklinnas võiks läbi mõelda, kuidas seda kultuurset olemist oleks võimalik avalikus ruumis teostada – inimeste mitmekesisus. Avalik ruum on kõik (pargid, istekohad, Emajõe kaldad). See ei pea olema ilmtingimata sama muster, mis linnast väljast olevatel kohtadel on. Suund on, et avalik ruum muutub järjest privaatsemaks.

Teine oluline suund on see, teatud asjad ei teki teistmoodi, kui hea tava ja harjumuse kaudu. Kesklinna peaks planeerima „jah“ vormis – mõelda, mis kesklinnas ilmtingimata on. Nt mina leian, et jõuluturg on ühe keskaegse linna kesklinnas, mitte Lõunakeskuses. Need on need meetmed, mis peavad läbi aastate jooksa. See tekitab tava.

Malle Blumenau: Pärast Hansapäevade toimumist saime suruda läbi selle, et kohvikuid ei teisaldada ära. Enne seda pidi osakond need ära teisaldama.

Käisin jõuluturgudel Tallinnas ning kõik olid laevade pealt tulnud turistid.

Liisa-Lota Kaivo: Jõululodjal käis väga palju eri rahvustest inimesi eelmisel aastal.

Jüri Siim: Võibolla ei peakski Tartu kesklinnas suurüritusi tegema. Oleme Rüütli tänava ise kujundanud sellisena, et suur osa aastast on seal kõle. Ka kõrval asuvad pargid on tühjad. Võib-olla ootavad tõesti hoonestust need alad, mis peaks meelelahutust ja kultuuri osutama, lisaks kauplused. Minu arvates on kesklinn niivõrd hägustunud, et siin ei ole pidepunkti. Käid veerandtunniga läbi ja justkui ei toimugi midagi. Kus võiks toimuda suurüritused, nt suurlaadad? Me ei saa nõuda, et see tsoon võimaldaks kõiksugu suurüritusi teha. Kesklinnas asju toimub, aga ei ole kontsentratsiooni – taristut ei ole selles osas, kus need suurüritused peaksid toimuma. Kesklinnas on palju ebamääraseid parke, seal ei toimu midagi.

Malle Blumenau: Igapäevast elu on ka kesklinna vaja, sest me ei suuda kunagi üritustega kesklinna täita.

Jüri Siim: Ehitatavad hooned ei pea olema kõrghooned.

Katriin Fisch-Uibopuu: Küsimus on üldisemas visioonis, kuhu poole Tartu suundub või kus on Tartu koht Euroopas/Baltikumis jne. Mis on infoühiskonnas kultuuritarbimise mudel? Kodus kättesaadav väga erinevate kanalite vahendusel. Kas kultuur on midagi väga elitaarset või odava meelelahutuse taolist? See tõttu on raske aru saada, kuhu poole kultuur Eestis liigub ja kas inimene peab selle eest ise midagi välja käima. Rõhealade korrastamine on oluline teema.

Üks probleem, mis on olnud aastaid arengukavades, on raamatukogu – praegu ei ole kaasaegset raamatukogu teenust. See võiks olla miski, mille pärast inimene kesklinna tuleb.

Talvised ja sügised üritused on suures osas siseruumides. Logistika küsimus – ürituste korraldajad ütlevad, et enne ei muutu midagi, kui ei ole võimalik siia turiste tuua.

Linna kultuurielarve on viimase 2005. aasta seisuga langenud tänaseks kokku 7 %. Asutustel on ürituste rahasid väga palju kärbitud – jäänud on kulud majade ülalpidamiseks ja personalikulutuste katteks.

Suuremad mainefestivalid on tasuta üritused – ainuke toetaja, kes on praeguseks jäänud on linn. Riiklikud kapitalid ja erainvestorid on oma raha välja võtnud.

Veiko Sepp: Mis on visioon – kas inimene peaks hakkama ise rohkem maksma või vastupidi?

Katriin Fisch-Uibopuu: Sellele on raske vastata, sest konsensust ei ole. Teenuse eest peab järjest rohkem välja käima eratarbija – sina poole on hetkel surve.

Mariann Raisma: Muuseumid on lahti hetkel sellistel aegadel, mis on muuseumitöötajatele mugavad, aga kas muuseumid peaksid olema avatud just sellel ajal, kui inimesed tööl on?

Toomemäest: Kindlasti on seal võimalused väga suured, kui keegi tegeleks Toomemäega enam. Seal on palju kohti, mida saaks vaba aja veetmiseks kasutada. Nt Tähetorni avamisel suured üritused. Miks mitte luua restoran, kus on imekaunis keskkond. Hooned, mis on praegu arendamata – Struve maja ja sealne park. Praegu oleme mõelnud kohvi kohale. Tenniseväljakud – võimalik kohviku koht.

Malle Blumenau: Toomemägi on ka rahvast tühi tegelikult.

Mariann Raisma: Peaksime Toomemäel arendama toitlustuse osa ja keskkonda – välialad, mis puudutavad tegevust. Varemete vahel kontserdid ja etendused.

Veiko Sepp: Kas sinna inimesi jagub?

Mariann Raisma: See olenebki juba sellest, mis seal toimub ja kas inimestel on seal midagi teha. Praegu ei ole seal palju erinevat tüüpi tegevusi – hetkel on paar mänguväljakut ja monumenti, mida inimesed vaatama tulevad. Tartust rääkides on Toomemägi see koht, mis peab olema tõmbekeskus kohalikele ja turistidele.

Ants Johanson: Kas Tartu linnas on tsentri nihkumist tunnetada? Perimeetri küsimus on oluline – kohutavalt peab pingutama, et inimesed läheksid Jaani kvartalisse või mäest üles. Raekoja platsi kesksus on suur – nii kui astud sealt välja, siis oled tühjuses.

Kaupleja-ettevõtja, kes on rahast huvitatud, on kõige parem näitaja, kuhu ta tuleb. Hansapäevi võiks korraldada nii, et selle kese oleks Jaani kvartalis.

Katriin Fisch-Uibopuu: Pigem on see, et Raekoja platsis on kohvikud ja rahvas läheb sinna istuma.

Malle Ermel: Peaks mõtlema sellele, et kesklinn ei jääks õhtuteks tühjaks. Praegu tulen kodust välja, et minna kesklinnas tööle, aga kesklinn võiks olla sõpradega koosolemise koht – kus saaks istuda, saaks kuulata muusikat

(intiimsemad kammerlikud üritused), külastada kunstinäitusi. Nt Barcelonas toimusid kohalike noorte organiseeritud kontserdid. Tartus saaks ka selliseid asju rohkem teha. Oleks mugavam suhelda kohalike sõpradega ja ka külalistega sinna minna. Suhtlemiseks meeldiv õhustik ja võrgustik.

Kadri Leetmaa: Võibolla ei hakkagi see Tartus kunagi nii olema, et kesklinn keeb.

Malle Ermel: Oluline on lihtsalt, et kesklinnas elu oleks.

Veiko Sepp: Kohvikute arv on kesklinnas tegelikult tohutult kasvanud, aga inimesed on ära kadunud. Asutuste võrk on siin võimas, võrreldes sellega palju siin inimesi on. Ahhaa keskkonda on vaadatud ka kui uut kesklinna.

Malle Blumenau: Kesklinna elu peab muutuma mitmekesisemaks – hetkel on kõik pinnad antud kohvikutele.

Kadri Leetmaa: Kultuurinišid on erinevatel sihtgruppidel ka erinevad.

Mariann Raisma: Kesklinna üritused peaksid olema rohkem ehk *workshopi* tüüpi üritused, lisaks oleks kesklinna vaja väikseid poode. Käisin vanasti kesklinnas, kui oli vaja minna poodi. Need väiksed poed kõik kaovad ära ja nii on see ka teistes linnades.

Malle Blumenau: Kaubamajas näiteks on kõik hele, valge, puhas, aga vaadake Raekoja platsi – pime, tuhm jne.

Ants Johanson: Kas rendihinnad kesklinnas on sobilikud?

Malle Blumenau: Kesklinna rendi hind on liiga kõrge ka kohvikutele – kohvikud virelevad. Käive peab olema suur, et kohvikut ära majandada.

Ants Johanson: Arengukavas võiks rendihindade probleemile ka viidata.

Transpordi teemad ja raskused:

Triin Vaaro: Parkimisest – mitmetes teistes linnades Eestist väljaspool on linna ääres suured parklad ja inimesed juhatatakse sinna tunnelite kaudu.

Veiko Sepp: Üheks plaaniks on Poe tn ja Kaubamaja vahele teha midagi maa-alust.

Jüri Siim: Tartu linna puhul ilmselt ei toimi, kui linna äärde teha parklaid ja hakata tunnelite kaudu suunama inimesi. Ei tasu üle muretseda, et on liiga palju autosid jne.

Tartu Maratoni esindaja: Vanalinna piirkonnas võiks olla bussidele parkimise koht.

Jüri Siim: Aura ja Zeppelinini piirkond ongi hea, et need asutused just seal on. Kui Ahhaa keskus ja Aura keskus oleksid tekkinud Lõunakeskuse juurde, oleks see kesklinna veel enam ära nullinud. Seetõttu ei peaks väga muretseda, et nad on kesklinna kuidagi ära nihutanud – nad on piisavalt lähedal ja kaugemale ei oleks ka tohtinud paigutada. Ruumi on veel, et potentsiaali ära kasutada.

Ants Johanson: Hansapäevade ajal on kauplejatele ja linnakülastajatele probleemiks see, kui kaugelt peab kesklinna jala tulema. Jalgrattaga ja jalgsi liiklemise ning ühistranspordi peale peaks hakkama rohkem mõtlema.

Kadri Leetmaa: Ürituste puhul võiks mõelda liikluse/transpordi osas ka ühtset standardset lahendust, et ei oleks alati tohutut probleemi.

Triin Vaaro: Kui küsime oma külastajatelt, mis on probleemid, siis tuuakse välja, et ei ole kohvikut ja ei ole võimalik ukse ette sõita. See on ka osaliselt õigustatud – tullakse väikeste lastega ja kärud ei mahu ka hästi ära.

Kadri Leetmaa: Minu arvates on teiste linnadega võrreldes parkimine Tartus kallis ja samas ei ole ka piiranguid, et võid teatud aja parkida – ei piirata maksimumajaga.

Tartu Maratoni esindaja: Kesklinnas on probleemiks, kuhu panna oma jalgratas. Samas see on ülesmäge ka läinud viimastel aastatel. Kui sõidan kl 6-7 ajal kesklinnas töölt koju, siis pean ikkagi püüdma leida teed.

Ühistranspordist.

Malle Ermel: Bussitransport võiks päevas olla pikemat aega.

Jüri Siim: Nädalavahetustel on bussitransport suhteliselt olematu. Inimesed, kes ei oma autot, jätaavadki kesklinna tulemata.

Malle Ermel: Ülikooli raamatukogu pikendas lahtioleku aegu kl 22-ni ja tõe poolest on keeruline koju saada õhtuti. Graafikuid tuleks ka pisut hajutada.

Kadri Leetmaa: Tartus võiksid ka olla ööbussid.

Jüri Siim: Olen ka autoga sõitja – bussiga ei käi. Bussipilet on üksikult ostes kallis, kuid parkimiskoha Tartu kesklinnas ikka leiab.

Malle Ermel: Bussiga kesklinna tulemine läheb perele isegi kallimaks kui autoga tulemine.

Heiki Tamm: Lai tänava kahe suunalisus isoleerib Botaanikaaeda ja Botaanikaaial on busside parkimisega seetõttu probleem.

Ants Johanson: Emajõe le ei teki enne tihedat asustust, kui inimesed ei ole suunatud näoga jõe poole (kohvikud, kontorid jne).